

Αν. Κ. Π. Στεφανίδης:
ἐν Μουσείῳ
Γραφικῆς
τῆς Βιβλιοθήκης
Μόναχου 1935

ΠΑΛΛΙΟΣ ΚΩΔΗΞ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ
ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΓΑ

ὕπο
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Φίλοι ἐταῖροι

Κατ' ἐπίμονον ἀξίωσιν τοῦ περισπουδάστου καὶ ἀγαπητοῦ μοι φίλου, προέδρου δὲ τοῦ Συλλόγου κ. Γεδεών, ἀνέλαβα τὸ κοπιώδες δι' ἐμὲ ἔργον νὰ σᾶς παρουσιάσω σελίδας τινὰς ἐκ παλαιοῦ Κώδικος τῆς ἐπίσκοπῆς Μέτρων καὶ Λογῶν, ἀναγομένου εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ 1582 μέχρι τοῦ 1750 χρόνους.

Ὁ κώδιξ οὗτος ἔχει μῆκος 0,30 καὶ πλάτος 0,20, περιέχει δὲ 48 φύλλα ἀσελίδωτα. Εἶνε προφανὲς ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἔχουσιν ἀποκοπῆ περὶ τὰ εἴκοσι. Τὸ βιβλίον εἶνε κακοτέλῳς δεμένον, καὶ φέρει ἐξωτερικῶς δέσμα καστανόχρουν, προστεθὲν ἐκ τῶν ὑστέρων.

Τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα εἶνε κυρίως ἐκκλησιαστικαὶ πράξεις. Ἄδειαι γάμων, διαζύγια, διορισμοὶ ἱερέων, καταγραφαὶ ἐπίπλων καὶ σκευῶν τῆς ἐπίσκοπῆς, διαθήκαι καὶ δωρεαὶ αἰτία θανάτου, καὶ ἄλλα. Δὲν λείπουσιν ὅμως ἐξ αὐτοῦ καὶ ποικίλα ὡς ἡ βιογραφία ἐπισκόπων τινῶν, οἱ λογαριασμοὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἐξόδων τῆς χειροτονίας ἄλλων, καὶ πλείσται σημειώσεις καὶ ἀφηγήσεις ἀφορῶσαι ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἢ ἱστορικὰ γεγονότα.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν ἀναγνώστην προβάλλει ἡ ἀταξία τῆς σειρᾶς τῶν χρονολογιῶν τῶν πράξεων. Τὴν ἀκαταστασίαν αὐτὴν φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν α') εἰς τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἐκάστοτε ἐπίσκοποι ἄφινον εἰς τὴν σειρὰν τοῦ κώδικος φύλλα ἄγραφα συμπληρωθέντα ἐκ τῶν ὑπέρων, β') καὶ ἴσως εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν φύλλων κατὰ νεωτέραν συρραφὴν τοῦ κώδικος, ἐφ' ὅσον δὲν ἦσαν ἠριθμημένα.

Ἐκ τοῦ κώδικος ἀντέγραψα σελίδας τινὰς καὶ ἄλλας ἐφωτογράφησα. Προσεπάθησα νὰ σταχυολογήσω ὅσον τὸ δυνατόν πιστῶς. Εὐχομαι ἀρμοδιώτερος ἐμοῦ νὰ ἐπιτύγῃ τὴν πλήρη ἐκδοσὶν αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ὁ κώδιξ οὗτος ὅστις ἀλλαγῶν μὲν φέρει χρονολογίαν ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀλλαγῶν δὲ ἀπὸ γεννήσεως Χριστοῦ, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ 1582. Ἦτοι ἐκατὸν εἴκοσι ἐννέα ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως

§

Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ κώδικος διακρίνεται σύντομον, πρακτικὸν δυσανάγνωστον καὶ ἀχρονολογητὸν πραγματευόμενον περὶ ἐξαγορᾶς αἰχμαλώτου. Φέρει ὑπογραφὴν δυσανάγνωστον κατόπιν τοῦ τίτλου «κἀγὼ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Μέτρων καὶ Ἀθύρων».

§

Εἰς τὴν 2 καὶ 3 σελίδα ὑπάρχει πρακτικὸν καταγραφῆς ἔχον ὡς ἐξῆς, τηρουμένης καὶ τῆς (ἀν)ορθογραφίας :

† Τὰ σκέβη τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐπισκοπῆς μέ-
 τρων καὶ ἀθύρων ἅπερ ἐμαρτηρίθησαν κατέμπρο-
 σθεν τοῦ ἐπισκόπου κυροῦ διονυσίου καὶ τῶν τι-
 μιωτάτων κληρικῶν. καὶ τῶν τιμιωτάτων ἀρχόν-
 των· πρώτων εὐαγγέλιον δησκοπότηρον ἀργυρῶν.
 δησκάριον μετὰ λαβίδως. ἀστερίσκων, θημιατὸν
 ἀργυρῶν· καντήλα ἀργυρῆν. ἕτερον εὐαγγέλιον
 μετὰ καμπουγά. τραπεζόφορον καμπουχένιον. δη-
 μόθηρον καμπουχένιον· ὁ ἀέρας μετὰ χρυσῆς
 κόμπους· καλήματα τρία χρυσά· κόπα ἀργυρῆ
 ὁμόφωρον καμπουχένιον. ὁφελώνιον πολυστάβρη·
 πημάνικα χρυσά· στηλάριον μετὰ τοῆς ποταμοῦ· σινῆ.
 καζάνι· μησολάγινον· κρεοντήρι. πατερίτζα ἅπερ
 ἀφιέρωσεν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος κίρις
 διονύσιος, σεντούκιον ἅπερ ἐβραίσκονται τὰ σκέβη
 τῆς ἐκκλησίας, σεπέτιον, βιβλία τῆς ἐκκλησίας· σε-
 πτέβριος, ὀκτόβριος, νοέβριος, δεκέβριος, γενάρης,
 φεβρουάριος, μάρτις, ἀπρίλιος, μάιος, ἰούνιος,
 ἰούλιος, αὐγουστος, χηρόγραφα. Ἐξαήμερος, γερ-
 μανός, τριόδιον. παρακλητικὴ. πεντηκοστάριον.
 συναξάριον. ἀπόστολοι δύο. θεολόγως· νόμιμω τῆς
 ἐπισκοπῆς τυπικῶ. στηγεράρια Β. σινῆ ξύλινω ζω-
 γραφιστό. σανίδια ὠζίτικα Β. καὶ διὰ τὸ βέβαιον
 ἐγράφη· ἐνταῦθα εἰς ἀσφάλια ἐν ἔτος 777 μηνὶ
 ἰουλλίου 7 τῆς ἀγίας κυριακῆς

† μέγας σκευοφύλαξ Π'' ἀνδρέας

Ὁ ἰκονόμος Π'' Θεόδωρος

Προτονοτάριος.-μανουήλ

Πέτρος-νηφος ταβουλάριος

Γαβριήλ ἐκμεκτζήμασης

Γαβριήλ παζάρμπασης

κ. λ.

§

Εἰς τὴν σελίδα 8 ἡ ἐξῆς πράξις :

«Ἰνδικτιῶνος θ΄

κατὰ τὴν σήμερον ἡμέρα ἦτις ἐστὶ λα΄ τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς καὶ ἡμέρα σάββατο ἐλθὼν ὁ παπᾶ κύρ ἀνδρέας τῇ ἐμῇ ταπεινότητι καὶ ἐλάλησε ἡμῖν ἦνα ἀπέλθω σωματικῶς πρὸς τὸν δημήτριον τοῦ μακρῆ νικῶλα τὸν ἦδον καὶ ἐξαγόρευσα αὐτὸν ἢ νόμη διακελέβουσι καγῶ ὅς οὐκ ἠπάρχει Πρ΄ ἐν τῇ ἡμῶν πολητία. ὑπηγα ἀτός μου σωματικός εἰς τὴν ἡκίαν αὐτοῦ. ἀπαφήκαν εἰς τὴν ἀγιότατη ἡμῶν ἐπισκοπὴν ἄμπεληον χηληάδες δυο κλήματα ὅπου ἂν βουλή μετὰ γνώμην τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς γυναίκος αὐτοῦ ἐνόπιον τὸν τιμωτάτον κληρικὸν τὸν ἐκῆσαι εὐρισκομένων παπᾶ κύρ Μιχαλήλ καὶ οἰκονόμου παπᾶ ἀνδρέου καὶ νομοφύλακος καὶ τοῦ θείου αὐτοῦ Γεωργίου καὶ στεφάνου τοῦ τζουνη καὶ ὅς τις εἶη ἐκεῖνος ἢ σκανδαλήση ἢ ξελεῶσας αὐτῶ ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτὸν ἔστω ἀφορισμένος καὶ ἀσυγχῶρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλλητος καὶ ἡ μερῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότην οἰόνδα.

Μετροῶν καὶ Ἀθύρων Διονύσιος»

§

Εἰς τὴν σελίδα 19 ὑπάρχει σύντομος ἔκθεσις ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ «ταπεινοῦ ἐπισκόπου Μέτρων Γεδεών, ἔχουσα ὡς ἐξῆς :

« † 1692 σεπτεμβρίου 6 ἡμέρα κυριακὴ εἰς τὸ μετόχι τῶν σιναιῖτων ἐχεροτονίθηκα ἀρχιερέυοντος προεστὸς ὁ ἅγιος ἡρακλείας καὶ ἕτεροι δύο ἀρχιε-

ρεῖς· καὶ ἠϋραμεν χρέος γρόσια 900 ἤγον ἐνακώ-
σια, τὰ ὅποια εἶναι ὅλα χρέος τοῦ προεμοῦ ἐπισκό-
που διονυσίου ἂν ποτε νά μας ἀξιωση ὁ Κυριος νά
καμωμε τὴ δηόρθωσιν καθῶς ἀγαποῦμεν ἡμεῖς
καὶ ὅλλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας.

ταπεινὸς ἐπίσκοπος Μετρων Γεδεων.

καὶ ὁ κάτωθι λογαριασμὸς

«Τὸ χρέος τὸ ἐδικό μου

ἔδωκα τὸν ἠρακλείας	γρόσια	200
εἰς τὸν διονύσιον διὰ τὴν παρέτισι	γρ.	50
καὶ ἔξωδα τοὺς ψίφους καὶ παχισια	γρ.	50
καὶ διὰ τὴν βοήθεια ὁ Ζαχαρίας	γρ.	50
καὶ διάφωρο τῶν ἄσπρων	γρ.	100
στὰ γράμματα καὶ ὀρισμοὺς	γρ.	50
σοῦμα	γρόσια	500
καὶ τοῦ πρὸ ἐμοῦ ἐπισκόπου	γρόσια	940
Τὸ χρέος ὁμοῦ ὅλο γρόσια	γρόσια	1440»

Εἰς τὴν αὐτὴν σελίδα εὐρίσκεται καὶ ὁ πίναξ
τῶν ἐσόδων τῆς Ἐπισκοπῆς ἔχων ὡς ἐξῆς·

«Τῆς ἐπαρχίας τὸ ἰσωδήματα

† ἀπὸ σιτάρια	γρόσια	14
† καὶ φύλλαις χιλιάδες 4		
† ἀπὸ τὰ ἐμβατικά	γρόσια	83
† καὶ φύλλαις χιλιάδες 4		
† ἀπὸ τοὺς γάμους	γρόσια	51
† πρῶθεσαις πέντε	γρόσια	12
† καὶ φύλλαις χιλίους		

160»

Τῆς φώλλαις τῆς ἐπίρα ἀπὸ τὸν π'' ἰάκωβον
καὶ ἀπὸ τὴν ἀρσοῦ καὶ καλλιγράτεια».

§

Εἰς τὴν σελίδα 27 ὑπάρχει προᾶξις τοῦ ἐπισκό-
που Μακαρίου ἔχουσα ὡς ἑξῆς·

«Τὸ χρέος πὸν ἤβρα ἀπὸ τὸν πρὸ ἐμοῦ κὺρ
Γεδεὼν † τοῦ ἄρχοντος σπαθάρη γρόσια 200 τῶν
μποστανξίδων γρόσια 200 τοῦ διάκου τοῦ νικομη-
δεΐας γρόσια 120 τοῦ χριστοδούλου γρόσια 83 τοῦ
ζουν ἀχμὲτ ἀγα γρόσια 110 τῆς πατατερασ τζας
γρόσια 60 ἔδωσα τὸν γέροντα μου γρόσια 250 ετερα
ἔξωδα τῆς χειροτονίας μου ἢ σεκερι καὶ τὴν τρα-
πεζῶ ἠσε κουφεια ἠσε καφε πον εμηρασα καὶ ἠσ
αλα κατη φακτουφεκ γρόσια 100 τῆς φαμεληα
γροσια 30 εἰς τὸν ορισμον γροσια 4 πον ἐπίραμε
το ἴσο του ὀριζμου του μπολίτου ἀπο το ἴπι—
ἔδωσα εἰς τὴν βοηθια μου γρόσια 42¹/₂ εἰς ταις
Μέτραις γροσια 30 το γερο δανηλ διὰ τὴν ἐκκλη-
σία πον ἠγε δουλεμένο γροσια 200 ἔδωσα καὶ ὅτι
ἔλαβα ὀπίσω διὰ τὸν αγιον δημητριον ἔδωσα γρό-
σια 30 καὶ τῆς ἔλαβα καὶ τῆς δίω ἐκκλησίαις εἰς τὴν
ἔξουσίαν μου.

† ὀλω τό χρεος πον ἤβρα ἀπὸ τὸν προεμου Γε-
δεων γροσια χηλεια διακοσια. Πανε καὶ ἔδικα μου
γροσια 500 καὶ ὁ Θεος ναν τα κυβερνίσι. † Μετρῶν
Μακάριος ἐκ πολεως Χαϊδήκου 1695 Μαῖω 26
ἡμέρα κηριακη ἐχειροτονίθηκα ἐκ χειρος τοῦ αγιου
ηρακλείας κὺρ νεοφύτου καὶ ἡ πατρίς αὐτοῦ Χίου
καὶ ἔστω εἰς ἐνθῆμησιν».

§

Εἰς τὴν σελ. 30 ἀπαντῶ τὴν κάτωθι σημείωσιν.

«,αχ'ιζ (1697) φευρουαρίου πρώτη, τῇ ἀγία καὶ μεγάλη τεσσαρακοστῇ τὴν ἡμέρα τῶν ἁγίων θεοδώρων ἔγινεν ἡ χειροτονία ἀπὸ τὸν γέροντά μας τὸν ἅγιον ἡρακλείας κύριον νεόφυτον·

† καὶ ἦλθαμεν εἰς ταῖς Μέτροις φευρουαρίου ὀκτῶ καὶ ἠῦραμεν τὴν ἐπισκοπὴν βουλευσμένην ὡσὰν δὲν ἤθελεν· ὅμως μὲ τὴν θεϊὰν πρόνοιαν καὶ δεύτερον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς παναγίας ἐκαλοπήσαμεν τὴν ὅσον ἦτο τὸ δυνατόν μας.

ὁ Μέτρον καὶ Ἀθύρα Νεῖλος

τόσον ἄφησαν καὶ ἐγάλασαν ὥστε ὁ κύριος Γεδεὼν καὶ ὁ κύριος μακάριος ἐκάθησαν ὅξω εἰς τὸ μαγαλὰ καὶ ἄφησαν τὴν ἐπισκοπὴν καὶ ἔμπεναν οἱ σκύλοι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ εὔγεναν εἰς τὸ ἄλλω· μὲ ὅλον τοῦτο δόξα τῷ ἀγίῳ θεῷ ἡμῶν ὅπου μᾶς ἔδωσεν νόησιν καλήν».

§

Δὲν θὰ σᾶς κουράσω περισσότερον. Θὰ σᾶς ἐπιδείξω μερικὰ φωτότυπα ἐκ τῶν σελίδων τοῦ κώδικος καὶ θὰ καταπαύσω ἐκφράζων τὸν θαυμασμόν μου πρὸς τὴν ζωτικότητα τοῦ ἔθνους τοῦ κατορθώσαντος νὰ διατηρήσῃ εἰς τοὺς μακροὺς καὶ σκοτεινοὺς χρόνους πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς δουλείας τὴν προγονικὴν κληρονομίαν καὶ τὴν πίστιν πρὸς ἀπελευθέρωσιν καὶ ἀναγέννησιν αὐτοῦ.

ΣΗΜ.—'Ανεγνώσθη ἐν τῇ ΡΜΒ' συνεδριάσει τῆς 26 μαρτίου 1933. Οἱ σχετικοὶ πίνακες ἐν τέλει τοῦ τόμου.

